

BRUSH BOX

NAZIVI I NALAZIŠTE

Drvo trgovačkog naziva *brush box* pripada botaničkom rodu *Tristania* spp iz porodice *Myrtaceae*. Prirodno je rasprostranjeno u Oceaniji i jugoistočnoj Aziji. Često je stablo obalnih šuma istočne Australije, gdje ga zovu i Brisbane box.

STABLO

Veličina stabla varira ovisno o uvjetima tla. U najpovoljnijim uvjetima doseže visinu od 40 m. Tipično deblo stabla roda *Tristania* nepravilnog je oblika. Može dosegnuti komercijalne dužine od 7 do 12 m i komercijalne promjere 75 cm iznad velikog žilišta. *Tristania conferta* R. Br. iz plantažnog uzgoja na Havajima razvija debela dobrog oblika. Stablo je otporno i često se sadi u drvoredima naselja.

DRVO

Makroskopska obilježja

Do 5 cm široka bjeljika ružičasta je ili crvenosmeđa s postupnim prijelazom u srž. Boja srži kreće se od ružičastosmeđe, crvenosmeđe ili sivosmeđe do tamnocrvene. Dugotrajnim stajanjem na zraku potamni. Drvo je guste građe, jednoličnog izgleda i blagog sjaja. Fine je i jednolične teksture s nepravilno dvostruko usukanom žicom. Traci su uži od pora i teško vidljivi, čak i povećalom. Aksijalnog parenhima nema ili okružuje vrlo brojne pore. Pore su pretežno pojedinačnoga i kosog rasporeda, veličine na granici vidljivosti golim okom i sitnije.

Mikroskopska obilježja

Pore su pretežito pojedinačne. Ploče perforacije članka traheja uglavnom su jednostavne. Gustoća pora na poprečnom presjeku kreće se od 5 do 20 / mm², a promjer im je od 50 do 150 mikrometara. Drvo ima vlaknaste traheide. Aksijalni je parenhim rijedak (paratrahealan ili difuzan) ili ga uopće nema. U parenhimu trakova postoje krupne oble jažice, i to na dodiru s člancima traheja. Zamjetne su bradavičaste jažice.

Fizikalna i mehanička svojstva

Prosječna gustoća u prosušenom stanju (ρ_{12-15}) iznosi oko 900 kg/m³. Potpuno radialno utezanje je oko 5 %, a tangencijalno oko 10 %.

Mehanička svojstva

Brush box ima osobito dobru otpornost na habanje i podnosi jako habanje (trošenje) bez iveranja.

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo roda *Tristania* spp. sadržava silicij, obično u količinama od 0,04 do 0,22 %, apsolutno suhe mase, no sadržaj silicija gdjekad može biti i 3,4 %. Općenito se smatra da već sadržaj silicija od 0,05% bitno utječe na svojstva obradivosti drva. Zatupljivanje alata je veliko jer je drvo vrlo gusto, a zbog silicija djeluje abrazivno. Zbog navedenih razloga drvo se vrlo teško pili i blanja, ali se može postići fina glatka površina. Drvo *Tristania* izvrsno je za tokarenje. Lako se brusi i postižu se glatke površine. Dobro se politira. Zaista se teško obrađuje ručnim alatima.

Sušenje

Drvo se vrlo teško suši. Prije sušenja u sušionici predlaže se prirodno sušenje. Utezanje može biti veće od normalnoga. Drvo je za vrijeme sušenja podložno vitoperenju, pucanju i kolapsu.

Trajnost i zaštita

Drvo srži otporno je na napad gljiva truležnica i termita. Srž je vrlo nepropusna i stoga neprikladna za impregnaciju.

Uporaba

Brush box se smatra najboljim australskim drvom za oblaganje paluba pristaništa i mostova. Također se upotrebljava za podove namjenjene teškome industrijskome opterećenju, za teške građevne konstrukcije, batove, ručke alata, ležajeve, palete i mnoge druge proizvode.

Napomena

Rod *Tristanija* u Maleziji zovu Pelawan, što znači otporno (trajno) drvo.

Literatura

1. Brazier, J. D.; Franklin, G. L. 1961: Identification of Hardwoods - A microscope key, FPR Bulletin No. 46, HMSO, London
2. Phillips, E. W. J. 1948: Identification of softwoods by their microscopic structure. Forest products research bulletin No. 22, HMSO, London
3. Rendle, B.J. 1970: World timbers, Volume three, London: Ernest Benn Limited University of Toronto press, 112.
4. *** 1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
5. *** 1994: Woods of the world, Tree talk, Inc., 431 Pine Street, Burlington, VT 05402
6. *** 1960: Identification of Hardwoods - A lens key, FPR Bulletin No. 25, HMSO, London

izv. prof. dr. sc. Jelena Trajković
dr. sc. Bogoslav Šefc